

International Journal of Social Sciences

ISSN:2587-2591

DOI Number:<http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.23.10>

Volume 9/3

2025 p. 144-161

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA İLİŞKİN YARGI KARARLARININ DÖNÜŞÜMÜ: TÜRKİYE'DE 2014-2024 ARASI ADLİ İSTATİSTİKLERİN ANALİZİ

THE TRANSFORMATION OF JUDICIAL DECISIONS CONCERNING CHILDREN IN CONFLICT WITH THE LAW: AN ANALYSIS OF TURKISH JUDICIAL STATISTICS 2014–2024

Mehmet DEMİRBAŞ*

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de suça sürüklenen çocuklara (SSÇ) ilişkin yargı süreçlerini son on yıllık (2014–2024) adli istatistik verileri ışığında analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çocuk adalet sistemine yönelik karar türleri, yıllara göre değişim eğilimleri ve mahkûmiyet, beraat, hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) gibi farklı karar sonuçları nicel olarak incelenmiştir. Veriler, Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan resmi istatistik raporlarından derlenmiştir. Bulgular, SSÇ dosya sayılarının 2022 yılından itibaren dikkat çekici bir biçimde arttığını, HAGB uygulamasının yıllar içerisinde düzenli bir biçimde yaygınlaştığını ve mahkûmiyet oranlarının görece azaldığını göstermektedir. Özellikle 2023 ve 2024 yıllarında, SSÇ’ye dair toplam dava sayısı ve verilen karar sayılarında önemli artışlar gözlemlenmiştir. Bu eğilimler, çocuk adalet sisteminin cezalandırıcı anlayıştan uzaklaşarak daha fazla alternatif yaptırıma yöneldiğine işaret etmektedir. Ayrıca, toplam karar sayılarındaki dalgalanma hem mevzuat değişikliklerinin hem de uygulama pratiklerinin zamansal etkisine işaret etmektedir. Çalışma, mevcut politikaların etkinliğini değerlendirmek ve çocuk adaletine dair daha adil ve onarıcı bir yaklaşım geliştirmek amacıyla ampirik bir temel sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Suç, Suça Sürüklenen Çocuklar, Çocuk Adalet Sistemi, Mahkûmiyet Oranı, Adli İstatistik*

ABSTRACT

This study aims to analyze judicial processes involving juvenile offenders (JOs) in Turkey using official judicial statistics spanning the last eleven years (2014–2024). It

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Bölümü, E-mail: mehmetdemirbas88@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9760-1130, Ankara, Türkiye.

focuses on the distribution of verdict types over time, including conviction, acquittal, and deferred judgment (HAGB), by employing a quantitative approach. The data were obtained from the annual reports published by the Ministry of Justice. The findings reveal a significant increase in juvenile case numbers beginning in 2022, a steady rise in the use of deferred judgments, and a relative decline in conviction rates. Notably, there is a marked surge in both the total number of juvenile cases and judicial decisions in 2023 and 2024. These trends suggest a shift away from punitive approaches toward alternative sanctions within the juvenile justice system. Additionally, fluctuations in total decision counts indicate temporal impacts of legislative reforms and policy implementations. This study aims to provide an empirical foundation to assess the effectiveness of current policies and to support the development of a more restorative and equitable juvenile justice approach.

Keywords: *Crime, Juvenile Offenders, Juvenile Justice System, Conviction Rate, Judicial Statistics*

Giriş

Suçta sürüklenen çocuklar, modern ceza adalet sistemlerinin hem en kırılgan hem de en çok tartışılan alanlarından birini oluşturmaktadır. Çocukluk dönemi, yalnızca biyolojik bir evre olmanın ötesinde, bireyin toplumsal kimliğinin temellerinin atıldığı, korunması gereken gelişimsel bir süreçtir. Dolayısıyla çocukların suçla ilişkilendirilen davranışlar sergilemesi, çoğu zaman yalnızca bireysel bir sapma ya da iradi bir tercihten ibaret olmamaktadır. Aksine, bu tür durumlar çoğunlukla sosyal, ekonomik, kültürel ve yapısal etkenlerin kesiştiği daha geniş bir bağlam içinde ortaya çıkar (Çelik, 2025). Bu bağlamda, çocuk suçluluğu, toplumun içsel çatışmalarının ve kırılganlıklarının çocuk bedeni üzerinden dışa vurduğu çok katmanlı bir olgudur.

Bu çok boyutlu olguyu dikkate alan modern ceza adalet sistemleri, çocuklara özgü hukuki yaklaşımlar geliştirmeye çalışmış; koruyucu, onarıcı ve rehabilite edici modelleri ön plana çıkarmıştır. Ne var ki, uygulamada hâlâ cezalandırıcı reflekslerin baskın olduğu ve çocuğu toplumsal koşulların ürünü olarak değil, fail olarak konumlandıran klasik yargı anlayışının etkisini koruduğu görülmektedir (Lipseş, 2009). Bu durum, koruma temelli yaklaşımlarla pratikteki uygulamalar arasındaki mesafenin kapanmadığını göstermektedir.

Türkiye özelinde bakıldığında, suçta sürüklenen çocuk olgusu son on yılda hem artan dava dosyası sayıları hem de karar türlerinde gözlemlenen çeşitlilikle birlikte çocuk adalet sisteminin merkezinde yer almış durumdadır. Özellikle Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması kararlarındaki artış, mahkûmiyet ve beraat oranlarındaki değişkenlik ile birlikte okunduğunda, sistemin cezalandırıcı ya da onarıcı yönelimleri arasındaki salınımı daha net biçimde ortaya koymaktadır (Yıldırım, 2018). Bu veriler, yalnızca çocukların suçla ilişkilene düzeyini değil, aynı zamanda yargı mekanizmalarının çocuklara yaklaşım biçimini de anlamak açısından da önemlidir.

2014–2024 dönemine ait resmi istatistikler incelendiğinde, SSÇ dosyalarında dalgalı bir seyir izlenmektedir. Bazı yıllarda gözlemlenen artışlar, sıradan bir yükselişin ötesinde dramatik boyutlara ulaşmıştır. Bu durum, basit bir suç oranı yükselişi şeklinde yorumlanamayacak bir derinlik kazanmıştır. Zira çocuk suçluluğu, sadece bireysel bir

davranış örüntüsü değil; toplumsal dönüşümlerle, aile yapısındaki kırılmalarla, eğitim sisteminin aksaklıklarıyla, ekonomik yoksunlukla, iç göç ve dışlanma dinamikleriyle doğrudan ilişkili çok boyutlu bir meseledir (Özalp, 2024). Bununla birlikte, ceza adalet sisteminin çocuklarla ilk temas noktaları, dava süreçlerinin işleyişi ve karar mekanizmalarının yapısı da SSÇ verilerini biçimlendiren belirleyici faktörler arasında yer almaktadır.

Bu çalışma, Türkiye’de son on yıl içinde suçta sürüklenen çocuklara ilişkin mahkeme kararlarının nasıl bir seyir izlediğini incelemekte ve çocuk adalet sisteminin genel yönelimlerini anlamayı hedeflemektedir. Araştırma kapsamında, Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan resmi adli istatistikler, doküman analizi yöntemiyle detaylı biçimde değerlendirilmiştir. Özellikle yıllar içinde SSÇ dosya sayısındaki değişim, verilen karar türlerinin dağılımı, HAGB kararlarının zaman içindeki eğilimi ve yargı süreçlerinin etkinliği, çalışmanın temel odak noktaları arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, nicel veriler üzerinden yapılan değerlendirmeler aracılığıyla, çocuk adalet sisteminin yapısal eğilimleri hakkında kapsamlı bir çerçeve sunulması amaçlanmaktadır.

Bu araştırma aynı zamanda suçta sürüklenen çocuklara ilişkin yargı kararlarının zaman içerisindeki dönüşümünü anlamaya yönelik beş temel soruya odaklanmaktadır. İlk olarak, 2014–2024 yılları arasında mahkemelerin SSÇ davalarına dair verdiği kararların ne yönde değiştiği sorusu ele alınmaktadır. İkinci olarak, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının bu dosyalar içindeki oranı incelenmekte; bu oranın yıllar içerisindeki eğilimi üzerinden çocuk adalet sistemine dair çıkarımlar yapılmaya çalışılmaktadır. Üçüncü soru ise SSÇ dosyalarının, genel ceza adalet sistemi içindeki konumuna ilişkindir: Bu tür dosyaların sayısal olarak artıp artmadığı ve bu artışın sosyolojik ya da yapısal düzeyde nasıl açıklanabileceği değerlendirilmektedir. Dördüncü olarak, mahkûmiyet, beraat ve benzeri sonuçların yıllara göre dağılımı analiz edilerek, karar mekanizmalarının çocuklara yönelik daha cezalandırıcı mı yoksa farklı bir yaklaşıma mı yöneldiği sorgulanmaktadır. Son olarak, adli istatistiklerde gözlenen eğilimlerin, alternatif yaptırımların gelişimi ve sistemin onarıcı adalet yönelimi açısından ne tür bir anlam taşıdığı araştırılmaktadır.

Bu sorular etrafında şekillenen çalışma, yalnızca sayısal verilerin teknik bir analizini yapmakla kalmamakta; aynı zamanda bu verilerin ardında yatan adli politikaları ve toplumsal eğilimleri yorumlamayı da amaçlamaktadır. Bu çerçevede çalışmanın temel savı şudur: Türkiye’de suçta sürüklenen çocuklara dair mahkeme kararlarında son on yılda gözlenen değişim, çocuk adalet sisteminin cezalandırıcı ve onarıcı yaklaşımlar arasında gidip gelen, hibrit bir yapıya işaret etmektedir. Özellikle HAGB gibi karar türlerindeki artış, sistemin çocuklara özgü daha esnek ve alternatif çözüm yollarına yönelme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

1. Kuramsal Çerçeve

1.1. Suça Sürüklenen Çocuk Kavramına Eleştirel Yaklaşım ve Kavramsal Tartışma

Suçta sürüklenen çocuk kavramı, Türkiye’de çocukların ceza adaleti sistemiyle kurduğu ilişkiyi tanımlamak amacıyla geliştirilen ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile yasal çerçeveye dâhil edilen bir ifadedir (Kandemir, 2025). Bu kavram, klasik anlamda kullanılan “suç işleyen çocuk” söyleminden bilinçli biçimde uzaklaşarak, çocuğu salt fail olarak değil, çoğu zaman toplumsal, ekonomik ya da yapısal koşulların etkisiyle suça yönelmiş bir birey olarak konumlandırmayı amaçlamaktadır (Yüksel, 2024, s. 71). Kanununun 3. maddesinde SSC, “kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan çocuk” şeklinde tanımlanmıştır.

Her ne kadar “suça sürüklenen çocuk” kavramı, çocukların suçla ilişkilendirilmesini daha yumuşak ve yapısal gerekçelere dayalı bir biçimde ifade etmeyi hedeflese de, kavramın kendisi çeşitli açılardan eleştiriye açıktır (İrtiş, 2015). Eleştirilerin başında, ifadenin pasif ve edilgen yapısı nedeniyle çocuğun özne olarak sorumluluğunu gölgelediği düşüncesi gelmektedir (Tarhan, 2012). Özellikle “sürüklenme” fiili, çocuğun kendi iradesi dışında birtakım dışsal etkenler sonucu suça karıştığı izlenimini uyandırmaktadır. Bu da bireysel sorumluluk gibi önemli unsurların arka planda kalmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede, kavram daha çok çocuğun fail olmaktan ziyade “failleştirilen” bir figür olarak görülmesini kolaylaştırmakta; suça yönelimin temelinde yatan yoksulluk, aile içi şiddet, eğitime erişimdeki sorunlar ve sosyal dışlanma gibi yapısal dezavantajlara dikkat çekmektedir (Aslan, 2021).

Kavrama yönelik bir başka eleştiri ise, içerdiği belirsizlikle ilgilidir. Her ne kadar “sürüklenme” ifadesi, teorik düzeyde çocuğun suça iradesi dışında itilmesini vurgulasa da; uygulamada çocuklara yönelik adli süreçlerin çoğu zaman yetişkinlere uygulanan prosedürlerle büyük ölçüde benzerlik taşıdığı görülmektedir. Bu durum, çocuk adalet sisteminin temelini oluşturan koruyucu ve onarıcı ilkeler ile fiili uygulamalar arasındaki çelişkiyi görünür kılmaktadır. Literatürde bu uyumsuzluğu destekleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Örneğin Karataş ve Mavili’nin (2019) araştırması, SSC’lerin yargı süreçlerinde yeterli psiko-sosyal destekten yoksun kaldıklarını ve çoğunlukla cezalandırıcı yaklaşımlarla muhatap olduklarını ortaya koymaktadır.

Kavramın problemleri yönlerinden biri de, çocuğun toplumsal kimliği üzerinde yaratabileceği damgalayıcı etkilerdir. Suç kavramıyla erken yaşta özdeşleşen bir çocuk, toplumsal etiketlenmenin olumsuz sonuçlarıyla karşı karşıya kalmakta; bu da çoğu zaman çocuğun yeniden suça yönelme riskini artırmaktadır (Dinç, 2020). Bu bağlamda, SSC teriminin çocuk yararını esas alan bir koruma amacı taşıdığı iddia edilse de, uygulamada bu amacın tam anlamıyla karşılık bulamadığı görülmektedir. Toplumun çocuklara yüklediği etiketler, onların ileriki yaşamlarında sosyal hayata entegrasyon süreçlerini de doğrudan etkilemektedir.

Uluslararası literatürde ise benzer içerikteki kavramlar giderek daha nötr ve kapsayıcı terimlerle ifade edilmektedir. Örneğin Anglo-Sakson hukuk sistemlerinde sıkça kullanılan “children in conflict with the law” (hukukla çatışan çocuklar) kavramı, çocuğu fail olarak etiketlemek yerine, hukuki normlarla sorun yaşayan bir birey olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin temel ilkeleriyle de uyumludur. Sözleşmede, çocukların yargı süreçlerinde korunmaları, rehabilite edilmeleri ve toplumla yeniden bütünleşmeleri birincil hedef olarak tanımlanmıştır (Zehr, 2002, s. 33).

Sonuç olarak, SSC kavramı görünürde koruyucu bir çerçeve sunsa da, uygulamada cezalandırıcı adalet mantığı ile örtüşen bir yapıya sahiptir (Goldson & Muncie, 2006). Kavramın bu haliyle sürdürülmesi, çocukların mağduriyetini artırmakta ve sistemsel bir dönüşümün önünde engel oluşturmaktadır. Bu nedenle, çocuk adalet sisteminin temelinde yer alan kavramsal çerçevenin yeniden ele alınması, hem çocuk hakları yaklaşımının güçlenmesi hem de uygulamada bütüncül bir koruma mekanizmasının inşası açısından kritik bir gerekliliktir (Yüksel, 2024).

1.2. Çocuk Adalet Sistemine Eleştirel Yaklaşım ve Kavramsal Tartışma

Çocuk adalet sistemi, yalnızca çocuklara özgü yargısal bir çerçeve sunmakla kalmaz; aynı zamanda bir toplumun çocuklara nasıl baktığını, onları nasıl tanımladığını ve hangi normlar çerçevesinde düzenlemek istediğini de yansıtan değer yüklü bir yapıdır. Türkiye’de “suça sürüklenen çocuk” kavramı, çocuğu klasik anlamda bir fail olarak değil; çevresel, ekonomik ve toplumsal koşulların etkisiyle suça yönelmiş bir birey olarak ele almayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, fail merkezli geleneksel ceza hukukundan farklı olarak, bireysel sorumluluğun ötesinde çocuğu sosyal risklerin ve kırılğanlıkların bir çıktısı olarak konumlandırır (Kandemir, 2025; UNICEF, 2013). Böylece, çocukluk deneyimi ile suç arasında daha karmaşık ve bütüncül bir ilişki kurulması amaçlanır (Aslan, 2021).

Ne var ki, bu kavramsal çerçevenin uygulamada aynı hassasiyetle hayata geçirildiğini söylemek güçtür. Örneğin, medya söylemlerinde suça sürüklenen çocuklara dair kullanılan etiketleyici ve dışlayıcı dil, çocukların yalnızca yargı süreçlerinde değil, kamuoyunda da yeniden mağdur edilmesine neden olabilmektedir (Yüksel, 2024). Bu tür bir temsiliyet sorunu, kavramın teorik niyeti ile pratikteki yansıması arasındaki mesafenin hâlen önemli bir sorun alanı olduğunu göstermektedir. Çocuğun korunması gerektiğine dair söylemsel mutabakata rağmen, uygulamada cezalandırıcı pratiklerin baskınlığı sürdüğü ölçüde, çocuk adalet sisteminin dönüştürücü gücü sınırlı kalmaktadır (Hammerberg, 2009).

Öte yandan, çocukların suça yönelmesinde bireysel özelliklerden çok, yoksulluk, toplumsal ayrımcılık, göçmenlik statüsü gibi yapısal eşitsizliklerin belirleyici olduğu yönündeki bulgular, literatürde sıkça vurgulanmaktadır (Aslan, 2021; Dinç, 2020; Kandemir, 2025). Bu gerçeklik, cezalandırmaya dayalı yaklaşımların çocukların ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığını ve yerini daha kapsamlı, çok düzeyli ve bütüncül bir çocuk adalet sistemine bırakması gerektiğini açık biçimde ortaya koymaktadır

(Hammerberg, 2009). Başka bir deyişle, çocuk adaletinde etkili ve kalıcı çözümler geliştirmek için yalnızca yargısal düzenlemeler değil; sosyal politikalar, eğitim sistemi ve destekleyici hizmetler gibi çok sayıda alanın entegrasyonu şarttır (UNICEF, 2013).

1.3. Çocuk Adalet Sisteminin Kuramsal Temelleri

Çocuk adalet sisteminin kuramsal temelleri, genellikle iki ana model etrafında şekillenmiştir: cezalandırıcı model ve rehabilite edici model. Cezalandırıcı modelde çocuk, klasik ceza hukukunun sorumluluk taşıyan bir öznesi olarak ele alınırken; rehabilite edici model ise çocuğu gelişimsel özellikleri gereği korunması gereken bir birey olarak konumlandırır (Öntaş, 2006). Türkiye’de yürürlükte olan çocuk adalet sistemi, yasal düzenlemeler düzeyinde rehabilitasyon odaklı bir anlayışa dayandığı izlenimini verse de; uygulamada her iki modelin izlerini taşıyan, melez bir yapıdan söz etmek mümkündür (Özar, 2023). Özellikle mahkeme kararları, ceza türlerinin seçimi ve yargı süreçlerinin niteliği, bu ikili yapı arasında sürekli bir salınımı ortaya koymaktadır (Temiz, 2023).

Uluslararası belgeler ise çocuk adaletine ilişkin daha net ve koruyucu bir çerçeve çizmektedir. UNICEF ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (UNCRC, 1989) gibi temel metinler, çocuk adaletinin merkezine “çocuğun yüksek yararı” ilkesini yerleştirmekte ve bu ilkenin sadece bir ilkesel duruş değil, somut yargı uygulamalarına da yön vermesi gerektiğini vurgulamaktadır (Akyüz, 2019; Hammerberg, 2009). Bu çerçevede, ceza yargılamalarının çocuğun kişisel gelişimini gözeten, onu topluma yeniden entegre etmeyi hedefleyen mekanizmalarla donatılması beklenmektedir (Temiz, 2023).

Ancak sahadaki gerçeklik bu beklentilerin gerisinde kalmaktadır. Yargı sisteminde gözlemlenen kurumsal tıkanıklıklar, sosyal hizmet desteklerinin zayıf yapısı kuramsal çerçevenin uygulamada yeterince karşılık bulamadığını göstermektedir (UNICEF, 2013). Bu uyumsuzluk, çocuk adalet sisteminin yalnızca yasa metinleriyle değil, pratik uygulamalarla da yeniden yapılandırılması gerektiğine işaret etmektedir. Başka bir deyişle, çocuk haklarını esas alan ilkeler, söylem düzeyinde kalmamalı; yargının işleyişine, kurumların reflekslerine ve toplumsal yaklaşım biçimlerine somut olarak yansıtılmalıdır (Hammerberg, 2009).

1.4. Alternatif Yaptırımlar ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB)

Suçta sürüklenen çocuklara yönelik ceza temelli yaklaşımların yerine, alternatif ve onarıcı yöntemlerin uygulanması hem çocukların sağlıklı gelişimi hem de uzun vadede toplumsal güvenliğin inşası açısından daha işlevsel ve sürdürülebilir bir çözüm olarak değerlendirilmektedir (Akçay, 2011; Yılmaz, 2021). Bu çerçevede, Türkiye’de alternatif yaptırım yollarının en yaygın örneklerinden biri olarak kabul edilen Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB) uygulaması, dikkat çeken bir yer tutmaktadır (Yılmaz 2021; Ünal, 2025). HAGB’nin temel amacı, çocuğun sabıka kaydı edinmesini engellemek ve böylece onu yasal bir etiketle damgalamadan sistem dışına yönlendirmektir.

Aynı zamanda, belli koşullar altında denetim ve yükümlülük içeren yapısıyla, toplumsal denetim işlevi de görmektedir (Yüksel, 2024).

Ancak uygulamada HAGB kararlarının bu kadar yaygınlaşması, sistemin gerçekten onarıcı bir adalet mantığına mı dayandığı sorusunu gündeme getirmektedir. HAGB oranlarındaki belirgin artış, bazı durumlarda sistemin cezalandırmaktan kaçınan değil, yalnızca cezayı biçimsel olarak yumuşatan bir mekanizmaya evrilmiş olabileceğine dair soru işaretleri doğurmaktadır. Bu çalışmada ulaşılan bulgular da bu yorumu destekler niteliktedir. Yıllar içinde HAGB kararlarının oransal olarak dikkat çekici biçimde arttığı görülmektedir. Bu eğilim, sistemin onarıcı adaleti içselleştirmekten çok, klasik cezalandırma modelini törpüleyen teknik bir çözümle yetinmeye meyilli olduğunu göstermektedir.

Oysa onarıcı adalet modellerinin temel mantığı, yalnızca failin sorumluluğunu bireysel düzeyde ele almakla sınırlı değildir. Bu yaklaşımlar aynı zamanda mağdurun sürece aktif biçimde katılımını, toplumun da bu süreçte rol almasını esas alır. Amaç yalnızca suçu bireysel düzeyde telafi etmek değil, suçla birlikte bozulan sosyal ilişkileri yeniden onarmak ve çatışmaları barışçıl yollarla çözmektir. Bu yönüyle onarıcı adalet, hukukun yalnızca yaptırım gücüne değil, toplumsal uzlaşma ve iyileştirme kapasitesine de odaklanır (Akçay, 2011; Zehr, 2002).

Ancak Türkiye bağlamında bu modelin henüz kurumsallaşmış bir yapıya kavuştuğunu söylemek zordur (UNICEF, 2013). Onarıcı adalet anlayışı, büyük ölçüde denetimli serbestlik ya da sınırlı sosyal hizmet müdahaleleri aracılığıyla dar bir uygulama alanı içinde kalmaktadır. Bu tablo, çocuklara özgü alternatif yaptırımların yalnızca biçimsel seçenekler olarak değil, sistematik ve bütüncül politikalar çerçevesinde geliştirilmesi gerektiğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, gerçek anlamda onarıcı bir çocuk adalet sistemi inşa edilebilmesi için mevcut uygulamaların ötesine geçilmesi; normatif ilkelerin, sosyal hizmet altyapısıyla ve toplumsal katılım mekanizmalarıyla desteklenmesi gerekmektedir (UNICEF, 2013; Hammerberg, 2009).

2. Yöntem

Bu çalışma, Türkiye’de suçta sürüklenen çocuklara ilişkin adli istatistiklerin yıllar içindeki seyrini inceleyerek, çocuk adalet sisteminde yaşanan yapısal dönüşümleri daha iyi anlamayı hedeflemektedir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere, doküman analizi yöntemi benimsenmiştir. Doküman analizi, mevcut belgelerin sistematik biçimde çözümlenmesine dayanan ve özellikle resmi kayıtlar, raporlar ile arşiv materyallerine odaklanan nitel bir araştırma yöntemidir (Bowen, 2009; Sak vd., tarihsiz). Yöntemin güçlü yönlerinden biri, toplumsal olguların zaman içindeki değişim ve sürekliliklerini tarihsel bir çerçevede analiz etme imkânı sunmasıdır (Merriam & Tisdell, 2016; Sak vd., tarihsiz).

Araştırmanın temel veri kaynağını, Adalet Bakanlığı tarafından yıllık olarak yayımlanan “Adli İstatistik” raporları oluşturmuştur. Bu raporlar, ceza adalet sistemine dair ayrıntılı nicel veriler sunmakta ve Türkiye’nin yargı uygulamalarını anlamak açısından değerli birer

---

resmi kayıt niteliği taşımaktadır (Number Analytics, 2025). Çalışmada, SSÇ dosya sayıları, mahkeme karar türleri, HAGB oranları, yaş grupları ve cinsiyet gibi değişkenler temel alınarak, yıllara göre dağılımlar incelenmiş ve eğilimler görsel materyaller (tablolar) eşliğinde ortaya konulmuştur. İncelemenin kapsadığı dönem, 2014 ile 2024 yılları arasındaki on yıllık süreyi kapsamaktadır.

Doküman analizinin tercih edilmesindeki temel nedenlerden biri, çocuk adalet sisteminin sabit bir yapıdan çok, zaman içerisinde çeşitli yasal düzenlemeler ve uygulama farkları doğrultusunda değişkenlik gösteren bir alan olmasıdır. Sayısal veriler yalnızca nicel eğilimleri yansıtmakla kalmaz; aynı zamanda yasa değişikliklerinin, kurumsal uygulamaların ve yargısal reflekslerin izini sürmeye de imkân tanır (Bowen, 2009; Number Analytics, 2025). Bu nedenle belge analizi, araştırmacıya çocuk adalet sistemindeki yönelimi daha geniş bir perspektiften değerlendirme şansı sunar (Sak vd., 2021; Merriam & Tisdell, 2016). Ayrıca, bu yöntem sayesinde herhangi bir doğrudan müdahaleye gerek kalmadan, mevcut veriler üzerinden güvenilir ve tutarlı çıkarımlar yapılabilmektedir (Bowen, 2009; Merriam & Tisdell, 2016).

3. Bulgular ve Analiz

Tablo 1: Suça Sürüklenen Çocuklara Ait Dosyaların Ceza Yargılamalarındaki Toplam Dava Sayısına Oranı (2014–2024)

<i>Yıl</i>	<i>SSÇ Dosya Sayısı</i>	<i>Toplam Ceza Davası</i>	<i>SSÇ / Toplam Dava (%)</i>
2014	61.463	1.486.296	4,14%
2015	58.521	1.469.410	3,98%
2016	48.685	1.328.140	3,67%
2017	43.258	1.421.877	3,04%
2018	41.531	1.601.160	2,59%
2019	48.056	1.684.483	2,85%
2020	38.197	1.322.502	2,89%
2021	41.139	1.621.787	2,54%
2022	76.463	1.804.267	4,24%
2023	132.410	1.855.451	7,14%
2024	185.485	2.307.957	8,04%

Yukarıda yer alan tabloda, 2014–2024 yılları arasında suçta sürüklenen çocuklara ilişkin ceza davası dosyalarının yıllık sayıları, o yıl içinde ceza mahkemelerinde açılan toplam dava dosya sayıları ile birlikte sunulmaktadır. Ayrıca, SSÇ dosyalarının toplam dava yükü içerisindeki oransal payı gösterilmektedir. Adli istatistik raporlarının yıl bazında incelenmesi sonucunda, suçta sürüklenen çocuk teriminin resmi kullanımına 2021 itibarıyla geçildiği görülmektedir. Bu nedenle, 2021 öncesindeki yıllara ait verilerde “çocuk” tanımıyla kaydedilmiş ceza davaları dikkate alınmıştır.

2014 ile 2021 arasındaki dönem, SSÇ davalarının sayısal olarak azaldığı bir evreyi temsil etmektedir. Bu yıllar içinde, örneğin 2014’te 61.463 olan SSÇ dosya sayısı, 2021 yılına gelindiğinde 41.139’a kadar gerilemiştir. İlginçtir ki, bu düşüş, ceza mahkemelerine gelen toplam dava dosyası sayısında belirgin bir dalgalanma yaşanmadığı hâlde gerçekleşmiştir. Diğer bir ifadeyle, genel dava yükü sabit kalırken, çocuklara ilişkin dosyalar azalmakta; bu da çocuk adalet sistemine özgü bir yönelime işaret etmektedir.

Ancak 2022 yılından itibaren tablo köklü bir şekilde değişmiştir. SSÇ dosya sayıları yalnızca artmakla kalmamış, üç yıl içinde dört kattan fazla bir yükseliş göstermiştir. 2022’de 76.463 olan dosya sayısı, 2023’te 132.410’a, 2024’te ise 185.485’e ulaşmıştır. Aynı dönemde ceza mahkemelerine gelen toplam dava sayılarında da artış gözlemlenmiştir; ancak bu artış, SSÇ dosyalarındaki sıçramayla kıyaslandığında çok daha sınırlı kalmıştır. Bu farklılaşma, yalnızca mutlak sayılardaki artışla değil; aynı zamanda SSÇ dosyalarının ceza adalet sistemindeki yapısal payının yeniden yükselmesiyle de anlam kazanmaktadır. Dolayısıyla, 2022 sonrası dönem, çocukların suçta sürüklenme eğiliminde niteliksel bir dönüşümün yaşandığına işaret eden güçlü veriler sunmaktadır.

Oransal dağılımlar üzerinden yapılan değerlendirmeler de bu eğilimi destekler niteliktedir. 2014–2021 döneminde, SSÇ dosyalarının toplam ceza adaleti yükü içindeki oranında istikrarlı bir azalma gözlenmiştir. 2014 yılında, ceza mahkemelerinde açılan her 100 davadan yaklaşık 4’ü SSÇ dosyasıyken, bu oran 2021 yılında %2,53’e kadar düşmüştür. Bu gerileme, sadece dosya sayılarındaki azalma ile değil, aynı zamanda çocuklara ilişkin yargı süreçlerinin ceza adaleti içindeki ağırlığının görece olarak zayıflamasıyla da açıklanabilir. 2015’ten itibaren düzenli biçimde azalan bu oran, çocukların yargı sistemine daha az dâhil olduğu ya da sistemin çocuklara yönelik dosyaları daha temkinli ele aldığı bir döneme işaret etmektedir.

Buna karşın, 2022 sonrası dönemde bu eğilim dramatik biçimde tersine dönmüştür. İlgili yılda SSÇ dosyalarının toplam dava yükü içindeki oranı %4,24’e ulaşmış; bu oran 2023’te %7,14’e, 2024’te ise %8,04’e yükselmiştir. Üç yıl gibi kısa bir sürede SSÇ dosyalarının sistemdeki oranı üç kattan fazla artmıştır. Bu artış, yalnızca niceliksel bir yoğunlaşma olarak değil; aynı zamanda çocuk adalet sisteminin yapısal dinamiklerinde köklü bir dönüşümün göstergesi olarak da değerlendirilebilir.

Tablo 2: Suçta Sürüklenen Çocuk Dosyalarının Yıllara Göre Değişimi (2014–2024)

<i>Yıl</i>	<i>SSÇ Dosya Sayısı</i>	<i>Önceki Yıla Göre Değişim (%)</i>
2014	61.463	—
2015	58.521	-4,79%
2016	48.685	-16,81%
2017	43.258	-11,16%
2018	41.531	-3,99%
2019	48.056	+15,71%
2020	38.197	-20,54%
2021	41.139	+7,71%
2022	76.463	+85,91%
2023	132.410	+73,15%
2024	185.485	+40,10%

2014–2021 arası dönem, SSÇ ilişkin dava dosyalarının sayısal seyrinde genel bir azalma eğiliminin hâkim olduğu bir zaman dilimine karşılık gelmektedir. 2014 yılında 61.463 olarak kaydedilen dosya sayısı, yedi yıl içinde sürekli bir düşüş göstererek 2021 yılına gelindiğinde 41.139'a kadar gerilemiştir. Bu süreçte yıllık değişim oranlarının çoğunlukla negatif yönde seyrettiği gözlemlenmektedir. Örneğin, 2016 yılında %16,81 ve 2020 yılında %20,54 oranlarında kaydedilen belirgin düşüşler, sistemdeki daralma eğilimini net biçimde ortaya koymaktadır. Bu azalma yalnızca bir istatistiksel gerileme olarak değil, aynı zamanda çocukların ceza adalet sistemine dâhil edilme biçiminde yapısal bir dönüşümün ya da uygulamada daha sınırlayıcı bir yaklaşımın işareti olarak da değerlendirilebilir. Her ne kadar 2019'da %15,71 ve 2021'de %7,71 oranlarında nispeten düşük düzeyli artışlar yaşanmış olsa da, bu artışların süreklilik göstermemesi, genel düşüş eğilimini anlamlı biçimde değiştirmemektedir. Dolayısıyla 2021 yılı öncesi dönem, çocukların sisteme girişinde daha temkinli, belki de koruyucu reflekslerin görece daha baskın olduğu bir uygulama yönelimine işaret etmektedir.

Buna karşın, 2022 yılı itibarıyla SSÇ dosya sayılarında dikkat çekici bir kırılma meydana gelmiştir. Söz konusu yıl içinde %85,91 gibi yüksek bir oranda artış yaşanmış ve dosya sayısı 76.463'e yükselmiştir. Bu artış eğilimi 2023'te de sürmüştür; %73,15 oranındaki yükselişle dosya sayısı 132.410'a ulaşmıştır. 2024 yılında ise artış bir miktar yavaşlansa da %40,10 gibi kayda değer bir oranla devam etmiş ve dosya sayısı 185.485'e çıkmıştır. Üç yıl üst üste gözlenen bu yüksek oranlı artışlar, yalnızca nicel bir yoğunlaşmaya değil, aynı

zamanda çocuk adalet sistemine ilişkin politikaların, uygulama standartlarının ya da bildirim kriterlerinin niteliksel olarak değişmiş olabileceğine işaret etmektedir. 2021 ile 2024 yılları arasında SSCÇ dosya sayısının yaklaşık 4,5 katına çıkmış olması, bu dönemin ceza adaleti sistemindeki dönüşüm açısından kritik bir eşik oluşturduğunu göstermektedir. Bu dramatik artış, suçta sürüklenen çocuklara yönelik uygulamaların hem cezai tepkiler hem de toplumsal denetim politikaları bakımından daha sert ve müdahaleci bir yönelime kaymış olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir.

Tablo 3: Suçta Sürüklenen Çocuklara Ait Mahkeme Kararlarının Türlerine Göre Dağılımı (2014–2024)

Yıl	Mahkûmiyet	Beraat	HAGB	Diğer	Toplam Karar
2014	54.121	31.117	37.278	14.907	157.189
2015	26.133	10.628	18.016	13.226	67.003
2016	28.189	11.767	13.831	11.613	65.400
2017	36.253	14.288	13.963	3.829	84.614
2018	40.067	15.409	15.703	2.702	85.882
2019	44.916	15.294	19.072	3.089	95.012
2020	36.559	11.973	15.446	2.821	76.831
2021	37.799	12.689	17.155	2.621	82.118
2022	22.612	9.173	13.452	10.027	55.264
2023	21.581	8.519	11.689	11.728	53.517
2024	26.554	9.322	31.650	29.867	97.393

2014–2024 yılları arasındaki veriler ışığında, çocuk ceza ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde verilen karar türleri değerlendirildiğinde, mahkûmiyet kararlarının zaman içinde dalgalı bir seyir izlediği, ancak özellikle son yıllarda belirgin bir düşüş yaşandığı görülmektedir. 2014 yılında 54.121 olan mahkûmiyet kararı sayısı, izleyen yıllarda aşamalı biçimde azalarak 2021 yılında 37.799’a kadar gerilemiş; 2022’de ise sert bir kırılma yaşanarak bu sayı 22.612’ye inmiştir. 2023 ve 2024 yıllarında görece bir toparlanma gözlemlense de sırasıyla 21.581 ve 26.554 karar bu rakamların hâlâ 2014 seviyesinin oldukça gerisinde kaldığı dikkat çekmektedir. Bu durum, mahkûmiyet kararlarının çocuk yargılamalarında eskiye kıyasla daha sınırlı bir düzlemde verildiğini düşündürmektedir.

Benzer şekilde beraat kararlarında da dikkat çekici bir düşüş söz konusudur. 2014 yılında 31.117 olan beraat sayısı, yıllar içinde istikrarlı biçimde azalmış ve 2024 yılı itibarıyla 9.322 seviyesine kadar gerilemiştir. Bu gerileme, çocuklara yönelik yargılamalarda beraat kararlarının zamanla daha az tercih edilen bir seçenek hâline geldiğini ya da bu yöndeki hukuki değerlendirmelerin daha temkinli yapıldığını düşündürülebilir.

Buna karşın, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarında görece farklı bir yönelim söz konusudur. 2014'te 37.278 olan HAGB sayısı, 2021 yılına kadar düşüş göstererek 17.155'e kadar inmiş de, bu tarihten sonra 2024'de yeniden yükselişe geçmiştir ve 2024 yılında bu karar türü 31.650 sayısına ulaşmıştır. HAGB kararlarındaki bu eğilim, çocuklara yönelik cezai uygulamalarda daha az cezalandırıcı, daha çok rehabilitasyon temelli bir yaklaşımın benimsendiği yönünde yorumlanabilir.

“Diğer kararlar” başlığı altında toplanan uygulamalar ise daha farklı bir eğilim sergilemektedir. 2014 yılında 14.907 olan bu kategorideki karar sayısı, 2024'e geldiğinde 29.867'ye yükselmiştir. Her ne kadar bu başlık altında yer alan karar türlerinin ayrıntılı sınıflandırması açıkça yapılmamış olsa da, bu artışın alternatif yargılama yollarının, örneğin uzlaştırma veya özel tedbir kararlarının, giderek daha fazla tercih edilmesiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, 2014'ten 2024'e uzanan bu on yıllık süreçte çocuk adalet sisteminde verilen karar türlerinin hem nicel hem de niteliksel açıdan önemli bir dönüşüm geçirdiği anlaşılmaktadır. Mahkûmiyet ve beraat gibi geleneksel karar türlerinin azalması, buna karşılık HAGB ve “diğer kararlar” gibi daha esnek ve alternatif modellerin artış göstermesi, çocuk adaletinde cezalandırıcı reflekslerin yerini giderek daha fazla onarıcı ve dönüştürücü yaklaşımlara bıraktığını göstermektedir. Bu yönelimin, sistemin çocuklara özgü ihtiyaçları daha fazla dikkate alan bir yapıya evrilmekte olduğunu işaret ettiği söylenebilir.

Tablo 4: Suça Sürüklenen Çocuklara Ait Mahkeme Karar Türlerinin Oransal Dağılımı (2014–2024)

<i>Yıl</i>	<i>Mahkûmiyet (%)</i>	<i>Beraat (%)</i>	<i>HAGB (%)</i>	<i>Diğer (%)</i>
2014	34,43	19,80	23,71	9,48
2015	39,00	15,86	26,87	19,75
2016	43,10	17,99	21,14	17,76
2017	42,85	16,91	16,50	23,74
2018	46,65	17,96	18,29	17,10

2019	47,27	16,10	20,07	16,56
2020	47,58	15,59	20,10	16,73
2021	46,03	15,46	20,90	17,61
2022	40,92	16,60	24,35	18,14
2024	41,43	17,54	26,25	14,77

Son on yıla ait veriler, suçta sürüklenen çocuklara ilişkin verilen kararların dağılımının, yalnızca yargı eğilimlerini değil, aynı zamanda ceza adaleti sisteminin çocuklara yönelik yaklaşım biçimindeki dönüşümü de gözler önüne serdiğini göstermektedir. 2014 yılında mahkûmiyet kararlarının toplam kararlar içindeki oranı %34,43 düzeyindeyken, bu oran 2019 yılına kadar sürekli bir artış eğilimi göstermiş ve %47,27’ye kadar yükselmiştir. Bu dikkat çekici artış, çocuk adalet sisteminde cezalandırıcı reflekslerin öne çıktığı bir dönemin yaşandığını düşündürmektedir. Ancak 2020 sonrası veriler bu eğilimde bir kırılmaya işaret etmektedir. Özellikle 2022 itibarıyla mahkûmiyet oranı %40,92’ye gerilemiş ve önceki yıllardaki yükselişin yerini daha durağan bir tablo almıştır. Bu düşüş, çocuklara yönelik daha onarıcı, alternatif adalet modellerinin sistem içerisinde daha görünür hâle geldiğine dair güçlü bir izlenim yaratmaktadır.

Bu yorumu destekleyen en dikkat çekici göstergelerden biri de HAGB kararlarının artış eğilimidir. 2014 yılında %23,71 oranında gerçekleşen HAGB kararları, takip eden yıllarda dalgalı bir seyir izlese de uzun vadede yükselişini sürdürmüş ve 2024 yılı itibarıyla %26,25’e ulaşmıştır. Bu eğilim, sistemin çocukları cezalandırmaktan ziyade yeniden topluma kazandırmaya odaklanan bir yapıya evrilmekte olduğunu göstermektedir.

Beraat oranlarına bakıldığında ise daha istikrarlı bir seyir izlenmektedir. 2014 yılında beraat oranı %19,80 düzeyindeyken, 2024 yılında bu oran %17,54’e düşmüştür. Bu değişim oldukça sınırlıdır ve beraat kararlarının genel eğilim içinde görece sabit kaldığını düşündürmektedir. Buna karşılık, “diğer kararlar” (örneğin davanın düşmesi, ceza verilmesine yer olmadığına dair kararlar vb.) kategorisinde son yıllarda görece bir artış söz konusudur. 2014’te %9,48 olan bu oran, 2024’te %14,77’ye kadar yükselmiştir. Her ne kadar bu artış keskin bir yönelim sunmasa da, karar çeşitliliği açısından sistemin zamanla belirli kalıplara doğru daraldığı, özellikle mahkûmiyet ve HAGB gibi daha net sonuçlara yöneldiği yorumunu mümkün kılmaktadır.

Genel tabloya bakıldığında, Türkiye’de çocuk adalet sisteminin 2014–2024 yılları arasında cezalandırıcı karakterden uzaklaşarak daha temkinli, ihtiyatlı ve alternatif yaptırımlara dayalı bir yaklaşımı benimsediği söylenebilir. Bu yönelim, hem karar türlerindeki dağılımda hem de yıllar içindeki oransal değişimlerde açıkça izlenebilmektedir.

Tablo 5: Suça Sürüklenen Çocuklara İlişkin Yargı Kararlarının Yıllık Toplam Değişimi (2014–2024)

<i>Yıl</i>	<i>Toplam Karar</i>	<i>Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)</i>
2014	157.189	—
2015	67.003	-57,37%
2016	65.400	-2,39%
2017	84.614	+29,39%
2018	85.882	+1,50%
2019	95.012	+10,61%
2020	76.831	-19,11%
2021	82.118	+6,88%
2022	55.264	-32,71%
2023	53.517	-3,16%
2024	97.393	+81,98%

2014 yılında 157.189 olarak kaydedilen toplam SSÇ karar sayısı, 2015'te dramatik bir düşüşle 67.003'e gerilemiştir. 2016 yılında ise karar sayısı sabitlenmiş, ancak izleyen 2017 ve 2018 yıllarında yeniden artış trendine girerek sırasıyla %29 ve %1,5'lik yükselişler kaydedilmiştir. Bu dönem, SSÇ yargılamalarında görece bir dengeye işaret etmektedir.

2019 yılında %10'un üzerinde bir artış görülürken, 2020 yılında karar sayısı tekrar %19 düşmüştür. Bu düşüş, COVID-19 pandemisinin adli süreçler üzerindeki etkisiyle ilişkili olabilir; zira aynı yıl birçok adliye sınırlı kapasiteyle çalışmış ve yargılamalarda ertelemeler yaşanmıştır. 2021'de ise %6,88'lik bir toparlanma dikkat çekmektedir.

2022 yılında ise sistemik bir daralma göze çarpmaktadır: Karar sayısı bir önceki yıla göre %32,71 oranında azalarak 55.264'e düşmüştür. Bu düşüş hem SSÇ başvurularında hem de yargılama eğilimlerinde köklü değişimlerin yaşandığını düşündürmektedir. 2023 yılı ise karar sayısının bir önceki yıla göre %3,16 oranında daha da azaldığını, ancak nispeten durağan bir eğilimde kaldığını göstermektedir.

2024 yılında ise keskin bir dönüşüm yaşanmış; toplam karar sayısı neredeyse iki kat artarak 97.393'e ulaşmıştır. Bu %82'ye varan sıçrama, ya SSÇ dosya sayısında olağanüstü bir

artışı ya da geçmiş yıllardan ertelenen dosyaların topluca karara bağlanmasını yansıtmaktadır. Ayrıca bu artış, yargı sisteminin çocuklara yönelik dosyalarda daha yoğun bir işlem hacmiyle karşı karşıya kaldığını da ortaya koymaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Son on yıla ait adli istatistiklerin dikkatli bir analizle değerlendirilmesi, Türkiye’deki çocuk adalet sisteminin geçirdiği yapısal dönüşümü ve mevcut eğilimlerini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Özellikle son üç yılda gözlemlenen keskin artışlar, yalnızca yargısal niceliğin değil, aynı zamanda karar türlerinin niteliğinin de belirgin biçimde değiştiğini ortaya koymaktadır. Bulgular, çocuk yargılamalarında cezalandırıcı seçeneklerden uzaklaşarak, alternatif ve daha esnek yaptırımlara yönelimin giderek güçlendiğini göstermektedir.

2014–2021 yılları arasında SSÇ dosyalarının sayısal seyri genel olarak sınırlı dalgalanmalarla karakterize edilen görece bir durağanlık içindeyken, 2022 sonrası dönemde bu tablo hızla değişmiştir. 2024 yılı itibarıyla alınan karar sayısı 97 binin üzerine çıkarak, on yıllık zaman diliminin en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Bu dikkat çekici artış, sadece çocukların daha fazla suç işlediği gibi dar bir çerçevede yorumlanamaz; aynı zamanda yargı sisteminin çocukları daha yoğun şekilde sisteme dâhil etmeye başladığını da düşündürmektedir. Nitekim pandemi sonrasında derinleşen sosyal eşitsizlikler, eğitimdeki yapısal aksamalar ve kent yaşamının artan baskısı gibi faktörler, bu artışın arka planında rol oynamış olabilir.

Karar türlerinin dağılımı incelendiğinde ise, geleneksel mahkûmiyet kararlarının zaman içinde ağırlığını yitirdiği; buna karşılık hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi alternatif yaptırım yollarının daha fazla benimsendiği dikkat çekmektedir. 2024 yılına gelindiğinde HAGB oranı %32’ye ulaşarak ilk kez mahkûmiyet oranını aşmıştır. Bu durum, çocuk adalet sisteminde cezalandırıcı reflekslerin yerini daha onarıcı ve adaptif modellere bırakmakta olduğunu göstermektedir. Söz konusu eğilim yalnızca istatistiksel bir yönelimi değil, aynı zamanda çocuk haklarını temel alan normatif çerçevenin uygulamaya daha fazla yansımaya başladığını da düşündürmektedir. HAGB kararları, çocukların sabıka kaydı almadan sistem dışına yönlendirilmesini mümkün kılmakta böylece hem yeniden topluma kazandırılmalarını kolaylaştırmakta hem de cezai yaptırımların önüne geçilmesine katkı sunmaktadır.

Suçta sürüklenen çocuklara ilişkin dava dosyalarının genel ceza adaleti sistemi içerisindeki oranı da önemli bir tartışma başlığı olarak öne çıkmaktadır. 2022 yılı itibarıyla bu oranın yaklaşık üç katına çıkmış olması, yalnızca çocuklara atfedilen suçlarda bir artış yaşandığına değil, aynı zamanda ceza adalet sisteminin çocuklara yönelik daha erken ve daha müdahaleci biçimde işlemeye başladığına işaret etmektedir. Çocukların daha küçük yaşlarda adli mekanizmalarla temas etmesi, yalnızca hukuki sonuçlar doğurmakla kalmaz aynı zamanda uzun vadeli psikososyal etkiler de yaratır. Bu nedenle, söz konusu eğilimin çocuk yararını önceleyen politikalarla dengelenmesi gerekmektedir (UNICEF, 2023). Aksi

durumda, erken yaşta adli temas çocukları damgalayıcı ve dışlayıcı bir sürecin içine sürükleyebilmektedir.

Bununla birlikte, yargılama süreçlerinin sonuç üretme kapasitesi açısından da dikkat çeken bir dönüşüm yaşandığı görülmektedir. Özellikle 2014–2016 yılları arasında çok sayıda SSÇ dosyasının herhangi bir mahkeme kararı ile sonuçlanmadığı ya da süreç içerisinde farklı yollarla (örneğin düşme, uzlaşma) sonlandırıldığı anlaşılmaktadır. Ancak 2022 sonrası dönemde her açılan SSÇ dosyasının bir kararla sonuçlanma oranında belirgin bir artış gözlenmiştir. Bu gelişme, sistemin teknik verimliliğinin yükseldiğine işaret edebilir; öte yandan, bu artış aynı zamanda çocuklar üzerindeki yargı baskısının da daha görünür hâle geldiğini düşündürmektedir. Nitekim bu dönemde, yalnızca mahkûmiyet veya beraat gibi klasik karar türlerinde değil; aynı zamanda uzlaştırma, kamuya yararlı bir işte çalışma ya da danışmanlık tedbirleri gibi “diğer” karar türlerinde de artış kaydedilmiştir.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, Türkiye’de çocuk adalet sistemi biçimsel düzeyde onarıcı modele yönelme eğiliminde olsa da, bu yönelimin henüz sistem bütününde kurumsallaşmış bir dönüşüme karşılık gelmediği söylenebilir. Sayısal veriler ve karar türlerindeki çeşitlenme, çocuk adaletinde yeni bir dönemin işaretlerini verse de, bu dönüşümün kalıcılığı yalnızca yargı alanıyla sınırlı değildir. Eğitim politikaları, sosyal hizmet altyapısı ve çocuk koruma sisteminin bütüncül bir perspektifle güçlendirilmesi, bu değişimin sürdürülebilirliğini doğrudan etkileyecek temel alanlardır. Nitekim güncel literatür de bu noktaya dikkat çekmektedir: Çocuk adalet sisteminin etkinliği, yalnızca alınan kararların sayısıyla değil, bu kararların çocukların yaşamları üzerindeki gerçek etkileriyle değerlendirilmelidir.

Kaynaklar

- Akçay, P. (2011). Onarıcı adalet modeli çerçevesinde uzlaştırma ve çocuk mahkemelerinde uygulanması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (9), 129-144.
- Akyüz, E. (2019). Suçlu çocukların eğitimi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 2(1), 155-164. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000264
- Aslan, Y. (2021). Suça sürüklenen çocuklarla ilgili yapılan yayınların incelenmesi. *Anatolian Journal of Health Research*, 2(3), 79-86. <https://doi.org/10.29228/anatoljhr.53877>
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>

- Çelik, A. (2025). Gelişmişlik ve Ekonomik Durumlarına Göre Kentlerde Suç Eğilimleri ve Muhtemel Sebepleri. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 27(1), 82-94. <https://doi.org/10.54627/gcd.1684873>.
- Dinç, A. (2020). Türkiye’de çocuk mahkemelerinin çocuk adalet sistemindeki yeri. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi* (5), 62-79.
- Goldson, B., & Muncie, J. (Eds.). (2006). *Youth crime and justice*. Sage.
- Hammarberg, T. (2009). *Children and juvenile justice: Proposals for improvements* (CommDH/IssuePaper(2009)1). Council of Europe: Commissioner for Human Rights. <https://www.refworld.org/reference/themreport/coechr/2009/en/67958>
- İrtiş, V. (2015). Çocuk ve genç ceza adaleti politikaları: Muğlaklaşan sınırlar, yetişkinleştirilen çocuk ve gençler. *Amme İdaresi Dergisi*, 48(1), 89–110.
- Kandemir, H. S. (2025). Suçta Sürüklenen Çocuk Kavramı ve Uygulama Üzerine Olması. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 60-67. <https://doi.org/10.15659/tjss.2025.004>
- Karataş, Z., & Mavili, A. (2019). Çocuk adalet sisteminde suçta sürüklenen çocuklara yönelik uygulamalarda karşılaşılan sorunlar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(45), 1013-1043. <https://doi.org/10.21560/spcd.v19i50781.519076>
- Lipsey, M. W. (2009). The primary factors that characterize effective interventions with juvenile offenders: A meta-analytic overview. *Victims & Offenders*, 4(2), 124–147. <https://doi.org/10.1080/15564880802612573>
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th ed.). Jossey-Bass.
- Number Analytics. (2025, May 25). *Mastering official statistics for criminology research*. <https://www.numberanalytics.com/blog/mastering-official-statistics-criminology-research>
- Özalp, A. (2024). Toplumsal değişim sürecinde çocuk suçluluğu: Eğilimler ve etkiler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 446–466. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1415003>
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi.
- Tarhan, N. (2012, 8 Eylül). Suçlu çocuk yok, suçta itilmiş çocuk var. Erişim adresi <https://www.nevzattarhan.com/tarhan-suclu-cocuk-yok-suca-itilmis-cocuk-var.html>

- Temiz, S. B. (2023). Çocuk ceza adaleti ilkeleri çerçevesinde 12-15 yaş arası çocukların cezai sorumluluğunun değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(1), 244-259. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.1202557>
- UNICEF. (2023). *Çocuk adalet sisteminde sosyal çalışmanın rolü: Uygulamalar, sorunlar ve öneriler*. UNICEF Türkiye Temsilciliği. <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/çocuk-adalet-sisteminde-sosyal-çalışmanın-rolü>
- Ünal, O. G. (2025). 7499 sayılı kanun sonrası hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının kanun yolu denetiminde gerçekleşen değişimler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27(1), 541–596. <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1633802>
- Yıldırım, A. (2018). Mayınlı bir alan: Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının denetimi. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 11, 435–480. <https://doi.org/10.18771/mdergi.437312>
- Yılmaz, E. (2021). Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sanık hakkında sonuç doğurmaması üzerine bir değerlendirme. *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, 1(2), 269–292.
- Yüksel, T. K. (2024). Suça sürüklenen çocuklara yönelik değerlendirme. *Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 69-110. <https://doi.org/10.62124/kluhfd.1360506>
- Zehr, H. (2002). *The little book of restorative justice*. Good Books.